

Olle Vejde Lisa Sandberg Gård Ojon
Minilagbok för sambor

Det här finns i boken

Elva förmättna råd till sambor	4	Att avstå från bodelning	28
Två lagar	5	Mer om bodelning	
När är två personer sambor?	6	Jämkning	29
Gemensamt: Bostad Bohag	8	Redovisning	30
Sambors egendom	10	Skuldtäckning	31
Upphävandeavtal	12	Lottläggning	34
Egendom via gåva eller testamente	14	Basbeloppsregeln	35
Underhållsskyldig?	16	Att överta bostad	36
Rådighetsinskränkningar	17	Ett enkelt bodelningsavtal	38
Ansvar för skulder	20	Liten juridisk tablå:	
Skriv testamente!	21	Gifta – Sambor	39
När upphör ett sambo- förhållande?	24	Några nättips	41
Allmänt om bodelning	26	Sambolagen i fulltext	43
		Några lästips	48
		Register	48

Facktext: Olle Vejde

Tankespråk: Lisa Sandberg

Bilder: Gärd Ojon

Förlag: Olle Vejde Förlag

Postadress: Milsbo 214, 781 94 Borlänge

Telefon: 0243-610 62

e-postadress: olle.vejde@swipnet.se

Hemsida: ollevejde.se

Teckensnitt: AGaramond och Arial

Tryckeri: Eget 2015

© Olle Vejde (facktext), Lisa Sandberg (tankespråk) och Gärd Ojon (bilder)

1:a upplagan

ISBN 91-974138-8-7

Sambor!

För er har Lisa Sandberg diktat om sambokärlekens mysterier. Olle Vejde har skrivit om Sambolagen, en företeelse som är långt torrare men som också den kan vara esoterisk. Och Gärd Ojon har ritat.

Med sina tankespråk vill Lisa påminna om att poesin, liksom kärleken, alltid finns närvarande i livets alla skeden.

För Olle är facktexten en information som kan förebygga tvister och andra onödigheter.

Gärds omslagsbild är en tolkning som hon gjort av Ordspråksboken 27:19:

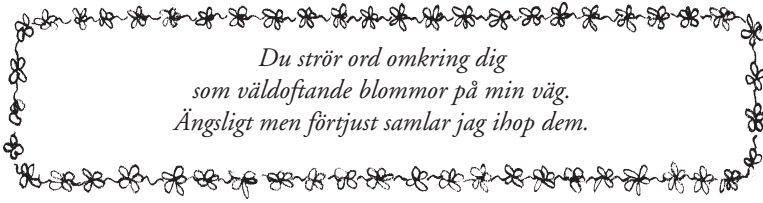
*Såsom spegelbilden i vattnet liknar ansiktet,
så återspeglar den ena människans hjärta den andras.*

Jag vill, säger hon, förmedla åsikten att man kan spegla sina dåliga sidor hos andra och säga, aha, bort med dem. Eller varför inte sina goda sidor och bekräfta sig själv.

Olle Vejde

Lisa Sandberg

Gärd Ojon

Elva förmätna råd till sambor

Visst känns det förmätet för inte säga småaktigt att ge råd till sambor som är inne i en blommande kärlek. Jag vågar ändå.

Innan ni flyttar ihop

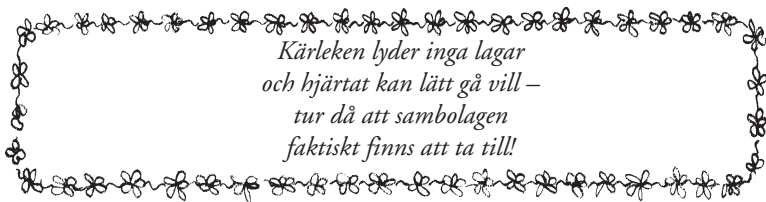
1. Gör var och en en inventarielista över vad vad ni äger.
2. Prata öppet med varandra om er ekonomi. Framför allt – ”göm” inga skulder. Förr eller senare kommer de ändå fram.
3. Om ni flyttar ihop på prov hyr inte ut en lägenhet som blir tom utan att ha talat med värden eller föreningens styrelse.

Medan ni bor ihop

4. Skriv inbördes testamente så snart ni flyttat ihop.
5. Se över era försäkringar. Sätt eventuellt in den andra som förmånstagare.
6. Komplettera då och då de inventarielistor ni gjort.
7. Om ni bor i en villa (eller liknande), anmäl bostaden till inskrivningsmyndigheten. Se sidorna 8–9.
8. Fundera över hur ni vid en eventuell separation vill dela upp vad ni har. Skriv gärna avtal om det. Tala med en advokat eller annan sakkunnig om hur det ska skrivas och vad det kan innebära.
9. Ta reda på vad lagen säger om fördelar och nackdelar med att vara sambo jämfört med att vara gift.

Om ni separerar

10. Stryk sambon som förmånstagare i försäkringar.
11. Återkalla ett inbördes testamente eller skriv ett nytt för egen del.

Två lagar

Sambolagen

Vad kan man kort säga om Sambolagen*?

Jo, att den främst har regler för hur egendom ska fördelas om samborna separerar eller en av dem dör.

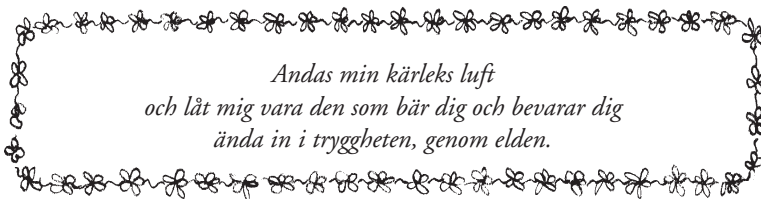
Den egendom det kan gälla är den *permanentbostad* och det *bo-hag* i den som samborna skaffat *för gemensamt bruk*. All annan egendom faller utanför Sambolagen: bohag i hemmet som mest används av den ena sambon, ett fritidshus, bohag i det, en bil, pengar, aktier och så vidare.

Vad är det juridiskt för skillnad mellan att vara sambor och att vara gifta eller registrerade partner? Den frågan kan du få precisa svar på genom att jämföra med lagen nedan. Är du nöjd med en översikt *Gifta – Sambor*, läs då sidorna 39–40.

Hela Sambolagen finns på sidorna 43–47 i häftet.

Äktenskapsbalken

Äktenskapsbalken, en lag för gifta, är för stor för att få plats i den här boken. Men se i lagboken. Vill du läsa den på nätet googlar du förslagvis på äktenskapsbalken notisum. Balk är ett gammalt svenskt ord för huvudavdelning i lagboken. Andra balkar är bland annat Föräldrabalken, Ärvdabalken och Socialförsäkringsbalken.

När är två personer sambor?

För *makar* har äktenskapet en given startpunkt. Det är vigseln. Något motsvarande finns inte för sambor.

I Sambolagens § 1 kan vi se att två personer är *sambor*

- om de stadigvarande bor tillsammans *och*
- om de gör det i ett heterosexuellt eller homosexuellt parförhållande *och*
- om de har gemensamt hushåll *och*
- om ingen av dem är gift eller registrerad partner. Registrerade partner är två personer av samma kön som lät registrera sig enligt *Lagen om registrerat partnerskap* (upphävd år 2009). De två kan ändå stå kvar som registrerade partner. De kan också välja att gifta sig.

Osäkerheten om sambolivets ”födelsedatum” gäller framför allt den första punkten: När börjar egentligen ”ett stadigvarande boende tillsammans”? Jag har inget heltäckande svar.

Ex 1: Stig flyttar ihop med Janina i hennes lägenhet och folkbokför sig där efter några dagar. Det kan verka rimligt att se de två som sambor från och med folkbokföringsdagen. Också inflyttningsdagen skulle kunna räknas – om Stig och Janina själva ser den dagen som startdatum.

Ex 2: Inger flyttar ihop med Sonny i hans lägenhet. Hon behåller tills vidare den egna lägenheten och folkbokför sig inte på Sonnys adress. När blir de två sambor?

Ett riktmärke för *myndigheterna* är sex månader efter inflytten. Men ibland kan det räcka med mindre. Så kan det *till exempel* vara om Inger är med barn. Eller om Inger och Sonny skaffar sig gemensamt bankkonto. Eller om de skriver ett inbördes testamente (se sidan 22). Återigen – för Inger och Sonny kan den dag gälla då de flyttade ihop.

Ex 3: Britta, som har en stor lägenhet i en högskolestad, hyr ut ett rum till Ragnar, en manlig studerande. Denne folkbokför sig på adressen. Efter några månader uppstår ett ömsesidigt tycke.

När blir Britta och Ragnar sambor? Ja, kanske den dag de själva ser som "födelsedatum". *Anm:* Kan myndigheterna få för sig att betrakta en uthyrande person och en inneboende hyresgäst av motsatt kön som sambor trots att de inte lever i ett parförhållande? Ja, risken finns. I ett uppmärksammat rättsfall vägrade Försäkringskassan att ge bostadsbidrag till en ensamstående kvinna med barn därför att hon hyrt ut ett rum i sin villa till en man. Kvinnan överklagade till länsrätten (en domstol) och vann där. *Anm:* Länsrätterna har bytt namn till förvaltningsrätter.

Ex 4: Jonna är gift – men har begärt skilsmässa – när hon den 5 juni flyttar in hos Carlo och efter några dagar folkbokför sig på hans adress. Är Jonna och Carlo sambor? Nej, Jonna är ju fortfarande gift.

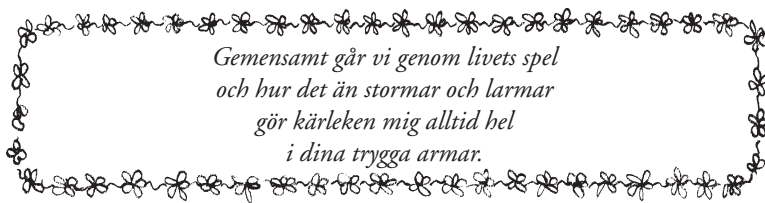
Den 12 augusti blir skilsmässan klar. Är det den dagen de blir sambor? Ja, det verkar rimligt. Men det finns sakkunniga som menar att nu när skilsmässan är klar ska den dag räknas då Jonna folkbokförde sig på Carlos adress – alternativt den dag då de två flyttade ihop.

Kan det vara viktigt att ha ett datum för när ett samboförhållande börjar?

Ja, datum kan ha ekonomiska följder.

Ex 5: I början av september köper Ola en bostadsrätt. I den nära bekantskapskretsen finns Siv som han då och då träffar och övernattar hos. Strax efter köpet flyttar Siv in hos Ola och folkbokför sig där i slutet av oktober.

När förhållandet efter några år tar slut kommer frågan: När började det? Svaret avgör om Siv kan få rätt till bostadsrättens halva nettovärde eller inte. Det kan hon om den köptes för gemensam användning. Ola menar att det inte var så. De första veckorna av samboendet var bara på prov, säger han. Siv anser att förhållandet från början var på allvar och dessutom att de gemensamt hade diskuterat köpet av bostadsrätten. Åsiktsskillnaden kan i extremfallet leda till en tvist vid domstol. *Anm:* Mer om hur tillgångar fördelas kommer senare i häftet.

*Gemensamt går vi genom livets spel
och hur det än stormar och larmar
gör kärleken mig alltid hel
i dina trygga armar.*

Gemensamt

Bostad Bohag

Gemensam bostad och gemensamt bohag är de två viktigaste begreppen i Sambolagen (§§ 5–7). Det är kring dem som lagen är uppbyggd, skulle man kunna säga.

Gemensam bostad

Med den gemensamma bostaden menas permanentbostaden.

Bostaden måste finnas i en byggnad. Den kan vara en lägenhet eller en villa, ett radhus eller liknande. En husvagn eller en båt kan inte vara en gemensam bostad i Sambolagens mening. Det kan den inte vara ens om den används som fast bostad.

Kan ett fritidshus vara gemensam bostad?

Både nej och ja.

Ex 1: Allan och Liv bor i ett radhus i Vallstad. De har också ett fritidshus i grannkommunen. Av skatteskäl skriver de sig mot lagens regler på fritidshuset: Skatten är lägre där och de vill försöka att göra större avdrag för resor.

Radhuset, inte fritidshuset, är Allan och Livs gemensamma bostad. Men fritidshuset kan bli det om de permanent bosätter sig där.

Anmälan till Lantmäteriet (§ 5)

Om bostaden är en villa, ett radhus eller annat småhus kan samborna anmäla till en speciell myndighet att fastigheten är deras gemensamma bostad. En sådan anmälan kan vara ett skydd för den svagare parten i ett samboförhållande. Den myndighet de ska vända sig till är Lantmäteriet. Telefonnummer är 0771-63 63 63. Det kostar 60 kr. En ägare till en fastighet är lagfaren om hen är antecknad som ägare hos Lantmäteriet. Så här kan man skriva:

Ex 2: Sofia och Ivan är sambor. Deras gemensamma bostad är en villa som har fastighetsbeteckningen Kroken 22:11. De skriver:

Till Lantmäteriet, Fastighetsinskrivning, 761
~~Årskostnader för 2018~~
Norrtälje

Vi, undertecknade sambor, vill härmed anmäla att fastigheten Kroken 22:11 är vår gemensamma bostad enligt Sambolagen. Jag, Sofia Hansson, är lagfaren ägare till fastigheten.
Storhagen den 18 oktober 20 . .

Sofia Hansson
720815-yyyy
Knappvägen 2
123 45 Storhagen

Ivan Klang
690310-xxxx
Knappvägen 2
123 45 Storhagen

Gemensamt bohag

Gemensamt bohag är bohag som är avsett för den gemensamma permanentbostaden och som samborna gemensamt använder.

Lagen talar om ”möbler, hushållsmaskiner och annat inre lösöre”. Med annat inre lösöre menas ”bland annat linne, textilier, konst och prydnadsföremål, radio- och TV-apparater och annan sådan elektrisk utrustning, köksutrustning samt böcker”.

Föremålen behöver inte vara ”nödvändiga”. Därför ingår också till exempel konst och prydnadsföremål i uppräknningen.

Till sådant som *inte* är gemensamt bohag räknas:

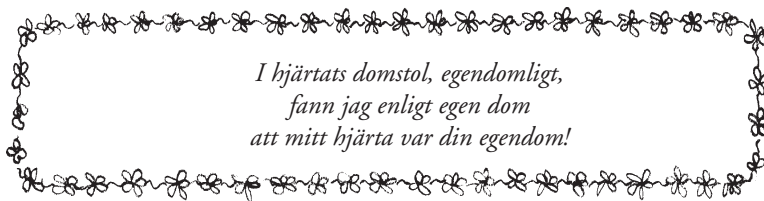
- Bohag som ”huvudsakligen används för fritidsändamål”. Det är framför allt bohag i fritidshus man tänker på.
- Bohag som ”uteslutande används för bara den ena sambons bruk”, t.ex. en symaskin som bara den ena sambon använder.

Vad som menas med ”huvudsakligen” ovan kan leda till tvist.

Ex 3: När Robin och Sara separerar råkar de i tvist om en glassmaskin (som Sara köpte sedan de flyttat ihop). Robin vill att den ska räknas som gemensamt bohag i permanentbostaden. Sara invänder: ”Men vi använde ju den nästan bara på sommaren när vi var i fritidshuset.”

Räknas maskinen som gemensamt bohag i permanentbostaden får Robin ut mer vid den bodelning han och Sara tänker göra.

Anm: Regler för bodelning kommer senare i häftet.

*I hjärtats domstol, egendomligt,
fann jag enligt egen dom
att mitt hjärta var din egendom!*

Sambors egendom

Egendom är ett ord som lätt missförstås. För många är egendom helt enkelt detsamma som ett hus. I lagen är egendom långt mer. Det kan vara en tomt, möbler, böcker, smycken, en bil, pengar, vissa rättigheter med mycket mera.

Sambors egendom kan vara av två slag: *samboegendom* och *enskild egendom*.

Samboegendom (§ 3)

Samboegendom är sådan permanentbostad och sådant bohag i den som samborna skaffat för *gemensamt bruk*. Ett krav till finns: Samborna får inte ha avtalat att de *inte ska dela på bostad och bohag* om samboförhållandet tar slut. Mer om detta i nästa kapitel.

Ex 1: Gustav och Svava är sambor. De bor i trång lägenhet om ett rum och kokvrå. Med hjälp av egna och lånade pengar köper Svava en liten villa som blir deras gemensamma bostad. Gustav kompletterar den genom att köpa möbler till vardagsrummet.

Villan och Gustavs möbler är anskaffade för *gemensam användning*. Och de har *inte skrivit avtal om att inte bodela*.

Svava äger villan; den är *hennes* samboegendom. Gustav äger vardagsrumsmöblerna; de är *hans* samboegendom.

Ett fritidshus (som inte används som permanentbostad) eller bohag i det kan inte vara samboegendom.

Inte heller kan bohag i permanentbostaden som bara den ena sambon använder vara samboegendom.

Ex 2: Nu när Gustav och Svava fått en större bostad gör Gustav allvar av en gammal dröm, han köper och blir ägare till ett piano. Det är bara han som använder det. Svava njuter av musiken – åtminstone efter ett tag – men spelar inte själv. Pianot är bohag – men inte samboegendom. Det är ju inte anskaffat för gemensamt bruk.

”Samborätt”

I *äktenskapet* finns *giftorätt*. Den är en hälftenrätt i *all* egendom som den andra maken har – om inte annat är avtalat eller gäller. Men den träder i kraft först vid en bodelning. Den är *vilande*.

För *sambor* finns ”*samborätt*”*. Denna kan bara gälla *samboegendom*. Liksom giftorätten träder den i kraft bara om en bodelning sker. Fram till dess är den vilande. Ordet samborätt finns inte i Sambolagen. Jag tycker att ordet är bekvämt att använda. När lagen förbereddes fanns ett förslag att kalla samboegendom för samborättsgod. Tyvärr, tycker jag, slopades det förslaget.

Ex 3: Svava är ensam ägare till villan i exempel 1. Gustav har ”samborätt” i den. Det har han därför att huset skaffades för gemensamt bruk *och* att man inte avtalat om att inte bodela. Detta betyder inte att han äger hälften av värdet. ”Samborätten” är vilande. Först om det blir bodelning har Gustav rätt till villans halva *nettovärde*.

Enskild egendom

Enskild är egendom som inte är samboegendom.

Ex 4: Lotta har en bostadsrättslägenhet redan när Tobias flyttar in och de blir sambor. Tobias tar från sin gamla lägenhet med sig en del möbler och en musikanläggning. Varken lägenheten, bohaget i den eller de saker Tobias har med sig är anskaffade för gemensamt bruk. Allt är Lottas respektive Tobias *enskilda egendom*.

Samägd egendom

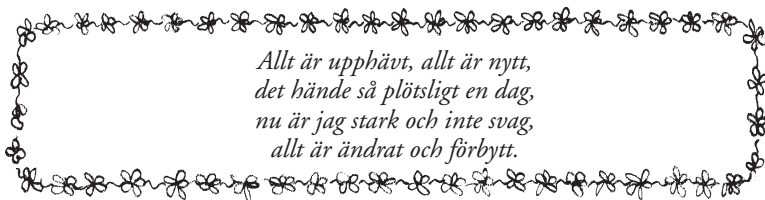
En person kan ensam vara ägare till viss egendom. Och så är det nog oftast. Men hen kan också äga något tillsammans med en eller flera andra. Man säger då att egendomen är samägd.

En vanlig anledning är att man hjälpts åt att betala egendomen. Men det krävs inte att alla betalat lika mycket.

Ex 5: Samborna Lotta och Tobias köper en dator som båda ska använda. Lotta som tjänar mest lägger 8 000 kr, medan Tobias lägger 2 000 kr. Datorn är samägd samboegendom.

Egendom kan också vara samägd om *både* Lotta och Tobias fått den i gåva eller genom bestämmelse i ett testamente.

Både samboegendom och enskild egendom kan vara samägd.

*Allt är upphävt, allt är nytt,
det hände så plötsligt en dag,
nu är jag stark och inte svag,
allt är ändrat och förbytt.*

Samboavtal

När ett samboförhållande upphör görs vanligen en *bodelning* (se sidan 26). Den innebär enligt huvudregeln att *nettovärdet av samboegendom för båda samborna läggs ihop och fördelas lika mellan dem*.

Samborna kan komma överens om att bodelning inte ska ske om förhållandet skulle ta slut (§ 9). Ett vanligt namn på ett sådant avtal är samboavtal. Tydligare vore kanske ordet upphävandeavtal. Här är ett exempel på samboavtal.

Samboavtal

Vi, undertecknade sambor, har kommit överens om att någon bodelning enligt Sambolagen inte ska förekomma om och när vårt förhållande upphör.

Nystad den 11 april 20 . .

Eva Lundgren

Per Jonsson

Mer om avtalet

Båda samborna ska underteckna avtalet. Det behöver inte bevittnas och ska inte registreras. Varje sambo bör ha ett exemplar. Avtalet kan gälla både bostad och bohag (som ovan) eller bara bostaden eller bara bohaget (eller en del av det).

Avtalet gör att egendom som utan avtal är samboegendom upphör att vara det. I stället blir egendomen enskild. Motsatsen är inte möjlig. Det går inte att till samboegendom omvandla enskild egendom som aldrig varit samboegendom.

Många tror att ett avtal som ovan sätter *hela* Sambolagen ur spel. Så är det inte. Avtalet gäller just bodelning. Fortfarande gäller en regel om rätten att få överta viss bostad; se sidorna 36–37.